

Asia: VN/33301/2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturvaoikeutta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit

Jyväskylän yliopisto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Jyväskylän yliopisto pitää esityksen tavoitteita kannatettavina.

On kannatettavaa, että työttömyysturvaoikeuden (ja työttömyysetuuden) aikaisia avoimen korkeakouluopintojen lainsäädäntöä uudistetaan vastaamaan avoimen korkeakouluopintojen uudistuneisiin toteuttamismuotoihin. Muutos helpottanee myös korkeakouluissa tehtävää työtä työvoimahallintoon tehtävien avoimia opintoja koskevien lausuntojen osalta.

Jyväskylän yliopisto kiinnittää huomiota alle 25-vuotiaiden opintosetelikokeiluun osallistuvien nuorten mahdollisuuteen opiskella työttömyysturvalla. Tämä olisi tärkeää mahdollistaa ja selkiyttää opintosetelikokeilun onnistumiseksi. Lisäksi kotouttamista koskeva lainmuutos ei ole kannatettava, koska kotoutujat eivät ole lähtökohdiltaan yhdenvertaisessa asemassa verrattuna kansalaisiin.

Avoimeen korkeakouluopetukseen ja tutkintokoulutukseen osallistuminen on kaksi eri asiaa. Avoin korkeakouluopetus on joustavaa ja se on työnhakuvelvoitteelle alisteista. Sen sijaan tutkintokoulutus on säädeltyä ja sen aikainen työllistyminen ainakin hidastaa tutkinnon valmistumista. Siksi nämä seikat ja niihin liittyvät tukimuodot tulee säilyttää erillään. Korkeakoulujen opintohallintojärjestelmissä avoimen korkeakouluopetuksen ja tutkintokoulutuksen opiskelijoilla on erilaiset opinto-oikeudet.

2. Huomionne työttömyysturvalain muutoksista

Jyväskylän yliopisto pitää työttömyysturvalakiin esitettyjä muutoksia kannatettavina kuitenkin siten, että lain muutoksessa huomioitaisiin myös alle 25-vuotiaat opintosetelikokeiluun osallistuvat nuoret. Laki, jossa on samasta oikeudesta eri säännökset alle 25-vuotiaille ja yli 25-vuotiaille ei ole selkeä ja yhdenvertainen.

Työttömyysturvalaki on koettu monimutkaisena. Avoimen yliopiston ja avoimen ammattikorkeakoulun opinnot toteutetaan tänä päivänä pääsääntöisesti ajasta joustavina verkko-opintoina. Lain tärkein kriteeri tulee olla, että avoimen korkeakoulun opiskelijan tulee olla työmarkkinoiden käytettävissä. Opiskelijan tulee olla työnhakuvelvollinen.

Lain nykyiset opiskelua koskevat määräykset kuvaavat luokkamutoista toteuttamista. Se aiheuttaa erilaisia tulkintoja paikallista viranomaisilta. Vaikka laki pyrkii säätämään tyhjentävästi, mitä opintoja pidetään päätoimisina, niin opiskelua ja työttömyysturvaa koskevat ratkaisut tehdään paikallisesti eri tavoin. Se on johtanut nuorilla ajattelutapaan, että he eivät uskalla opiskella avoimessa korkeakoulussa, koska he pelkäävät menettävänsä työttömyysturva-oikeutensa.

3. Huomionne työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muutoksista

Jyväskylän yliopisto pitää työvoimapalveluiden järjestämisestä annettuun lakiin esitettyjä muutoksia kannatettavina ja hallinnollista työmäärään vähentävinä sekä työvoimapalveluissa että korkeakouluissa. Jyväskylän yliopisto kiinnittää kuitenkin huomiota lainmuotoiluun, jossa puhutaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon tai edellä mainittujen tutkintojen osiin. Avoimet korkeakouluopinnot pohjautuvat korkeakoulujen opetussuunnitelmiin, joten olisiko lainmuotoilua syytä täsmentää seuraavasti: ...alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon taikka joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen (poislukien osallistuminen avoimeen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetukseen)

Työttömien suorittamien opintojen määrä on ollut varsin matala. Siksi kansalaisten aktivoiminen työttömyysjakson aikana ja kouluttautumisen esteiden purkaminen on tärkeää; varsinkin toiselta asteelta valmistuneilta nuorilta, jotka muodostavat opintosevelin kohderyhmän. Työttömyysturvaan liittyvä järjestelmä näyttäytyy nykyisellään valvovana ja byrokraattisena.

4. Huomionne esityksen vaikutuksista ja vaikutusarvioista

Lakimuutoksella arvioidaan olevan vähäisiä vaikutuksia julkiseen talouteen. Yksilöiden ja heidän tulevan työllistymisen kannalta vaikutukset voivat kuitenkin olla positiivisia sekä työllistymistä ja työkyvyn säilymistä helpottavia. Esitys vähentää hallinnollista työtä sekä työvoimaviranomaisen että korkeakoulujen osalta.

Lisäksi avoimessa korkeakoulussa voi opiskella vain rajallisen määrän opintoja. Opintoseveli-uudistus (30 op) tulee selkeyttämään ja lyhentämään avoimen väylän opintoja. Väyläopinnot suorittamalla opiskelija voi hakea tutkintokoulutukseen. Avoimen väylä on tutkintokoulutuksen hakutapa. Tutkintoa ei voi suorittaa väyläopinnoilla.

Yksi esityksen vaikutusarvion keskeisistä epävarmuuksista liittyy hallituksen puoliväliriihessä 2025 tekemään linjaukseen, jossa tutkinnon suorittaminen avoimilla korkeakouluopinnoilla tullaan myöhemmin mahdollistamaan. Tällä hetkellä avoimen väylän kautta siirtyy vuosittain tutkinto-opiskelijaksi noin 6 000 opiskelijaa. Määrä on nykyisin melko vähäinen, mikä rajoittaa mahdollista riskiä opintoetuksien korvautumisesta työttömyysetuudella.

5. Miten arvioitte tutkinnon suorittamista koskevan esityksen ja työttömien avoimen opiskelun

helpottamisen yhteisvaikutuksia? Pidätkö todennäköisenä, että avointen korkeakouluopintojen kautta tutkinnon suorittavien osuus tulee kasvamaan merkittävästi verrattuna nykyisen avoimen väylän volyyymiin?

Jyväskylän yliopisto ei näe tällä merkittäviä yhteisvaikutuksia. Tutkinnon suorittamiseen avoimilla korkeakouluopinnoilla liittyy vielä tässä vaiheessa monia epävarmuuksia. Koska kyse on hinnoittelultaan täyskatteellisista opinnoista, on varsin epärealistista, että työttömät työnhakijat olisivat tämän maksullisen tutkinnon potentiaalinen kohderyhmä.

Väylä- ja polkuopinnot ja niihin liittyvä Opintoseteli (30 op) on eri asia kuin täyskatteellinen maksullinen tutkintokoulutus. Kummallakin on omat tavoitteet ja eri kohderyhmät. Näitä ei tule sekoittaa keskenään.

Hallitus nosti keväällä 2024 avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksuja 15 eurosta 45 euroon yhtä opintopistettä kohden. Toistaiseksi maksuja on korotettu maltillisesti.

6. Miten arvioitte, että tutkinnon suoritusoikeus avoimien korkeakouluopintojen kautta muuttaisi opintomaksuja

Miten tämä kysymys liittyy työttömyysturvaoikeuden lain muuttamiseen?

Tutkinnon suorittamiseen avoimilla korkeakouluopinnoilla liittyy vielä tässä vaiheessa monia epävarmuuksia. Mikäli kyse on täyskatteellisesta koulutuksesta, on todennäköistä, että myös korkeammat maksut tulisi voida mahdollistaa. On varsin epärealistista, että työttömät olisivat tämän esityksen kohderyhmä. Pikemmin se kohdistuu työssäkäyvään väestöön, jolla on jo yksi korkeakoulututkinto.

Sen sijaan opintosetelillä (30 op) opiskelevat eivät ole oikeutettuja opintososiaalisiin etuihin. He jäävät väliinpuotoajiksi. Opintosetelikokeilu korjaa ongelmaa vain ilmoittumismaksun (20€/op) osalta. Opintosetelikokeiluun osallistuvilla nuorilla (myös alle 25-vuotiaat) tulee olla mahdollista opiskella työttömyysturvalla. On suuri riski, että etuisuuden karsimisesta seuraa opintosetelikokeilun epäonnistuminen, ja sille asetettuja koulutuspoliittisia tavoitteita ei saavuteta. Niiden kustannukset ovat mittaluokaltaan merkittävät.

Havila Marjo
Jyväskylän yliopisto